

I

(Rezolucje, zalecenia i opinie)

OPINIE

EUROPEJSKI KOMITET EKONOMICZNO-SPOŁECZNY

451. SESJA PLENARNA 25–26 LUTEGO 2009 R.

Opinia Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego w sprawie europejskiej służby obywatelskiej (opinia rozpoznawcza)

(2009/C 218/01)

W piśmie z dnia 3 lipca 2008 r. w ramach sprawowania przez Francję przewodnictwa w Radzie Unii Europejskiej francuski minister spraw zagranicznych i europejskich zwrócił się do Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego o sporządzenie opinii rozpoznawczej w sprawie

„europejskiej służby obywatelskiej.”

Sekcja Zatrudnienia, Polityki Społecznej i Obywatelstwa, której powierzono przygotowanie prac Komitetu w tej sprawie, przyjęła swoją opinię 4 lutego 2009 r. Sprawozdawcą był Thomas JANSON, a współsprawozdawcą był Ionuț SIBIAN.

Na 451. sesji plenarnej w dniach 25–26 lutego 2009 r. (posiedzenie z 25 lutego) Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny stosunkiem głosów 131 do 7–9 osób wstrzymało się od głosu – przyjął następującą opinię:

1. Streszczenie i wnioski

1.1 EKES z zadowoleniem przyjmuje inicjatywę prezydencji francuskiej. Pragnie również odwołać się do zalecenia Rady z 20 listopada 2008 r. w sprawie mobilności młodych wolontariuszy w Unii Europejskiej⁽¹⁾. Niemniej, biorąc pod uwagę dużą różnorodność form udziału ludzi młodych w życiu społecznym, najlepszym sposobem podejścia do tej kwestii jest oparcie inicjatywy europejskiej na następujących zasadach:

- współpracy w ramach działalności wolontariackiej dostępnej dla wszystkich, nieodpłatnej, podejmowanej z własnej, nieprzymuszonej woli oraz posiadającej wartość edukacyjną (uczenie się pozaformalne) i społeczną;
- jej cechą charakterystyczną jest określony czas jej wykonywania, jasne cele, treść, zadania, struktura i ramy, odpowiednie wsparcie oraz ochrona prawna i socjalna;
- jest również podejmowana w kontekście europejskim i transnarodowym.

1.2 Aktywne zaangażowanie w życie społeczne, w tym udział w wymianach transnarodowych, jest bardzo korzystne dla rozwoju osobistego, szczególnie ludzi młodych, jak również dla rozwoju zorganizowanego społeczeństwa obywatelskiego w

Europie. Dla wolontariuszy stanowi to jedyną w swoim rodzaju okazję do uczenia się, zarówno w kontekście formalnym, jak i pozaformalnym, oraz do nabycia umiejętności społecznych i językowych. Może to również wykształcić poczucie obywatelstwa europejskiego i wzmocnić zamiar kontynuowania tego rodzaju zaangażowania w późniejszym okresie życia. Włączenie do tych działań innych grup wiekowych, na przykład osób starszych, pozwoli im na wykorzystanie swego doświadczenia, co wpłynie korzystnie na ich zdrowie i jakość życia. Wspólna aktywność w ramach działalności wolontariackiej osób należących do różnych grup wiekowych przyczynia się także do promowania porozumienia między pokoleniami.

1.3 EKES jest zdania, że Unia powinna stawiać ambitne zadania w zakresie szerszego udziału ludności w społeczeństwie obywatelskim. Pierwszym krokiem powinna być realizacja zaleceń EKES-u sformułowanych w poprzedniej opinii⁽²⁾.

1.4 Z tego powodu EKES z zadowoleniem przyjąłby zainicjowanie przez państwa członkowskie współpracy między organizatorami działalności wolontariackiej, która wśród różnych form wolontariatu obejmowałaby także element transnarodowy.

⁽¹⁾ 14825/08, JEUN 101.

⁽²⁾ Zob. opinia EKES-u w sprawie «Działalność wolontariacka: jej rola w społeczeństwie europejskim i jej oddziaływanie», sprawozdawca: Erika KOLLER (Dz.U. C 325 z 30.12.2006).

1.5 EU mogłaby wspierać europejską inicjatywę na rzecz działalności obywatelskiej⁽¹⁾, łącząc strategie i działania na rzecz programów wymiany, które nie skupiałyby się tylko na młodzieży, tak jak to ma miejsce dzisiaj. Jednym z celów mogłoby być przyczynienie się do integracji europejskiej. EKES uważa za oczywiste, że Unia Europejska powinna przeznaczać więcej środków finansowych na tego rodzaju programy. Powinno to umożliwić w pierwszym okresie podwojenie wskaźnika uczestnictwa w wymianach młodzieżowych oraz znaczący wzrost wskaźników uczestnictwa w innych grupach wiekowych.

1.6 EKES uważa, że należy w większym niż dotychczas stopniu ukierunkowywać działania na osoby znajdujące się w niekorzystnej sytuacji, zwłaszcza na młodych ludzi, którzy mają mniejsze możliwości.

1.7 Aby wzmocnić współpracę między istniejącymi programami krajowym i europejskimi niezbędne jest zmniejszenie przeszkód technicznych oraz rozwiązanie kwestii ubezpieczenia zdrowotnego i wypadkowego. W tym celu Unia Europejska mogłaby rozważyć opracowanie swoistego oznakowania programów wymiany, które spełniają unijne kryteria jakości. Jakość działalności wolontariackiej, niezależnie od tego, jaką przybierze formę, jest ważna i należy ją zapewnić przy pomocy odpowiednich środków.

1.8 EKES jest zdania, że ważne jest, by wspierać udział w programach krajów trzecich, jako wkład do pracy EKES-u na rzecz realizacji celów milenijnych oraz europejskiej polityki rozwoju i pomocy humanitarnej.

1.9 UE powinna ocenić znaczenie tego sektora poprzez inicjowanie i wspieranie badań, a także opracowywanie statystyk.

1.10 Należy także rozwiązać kwestie ubezpieczenia, zdrowia i bezpieczeństwa. Trzeba zapewnić wolontariuszom odpowiednią ochronę socjalną w trakcie pełnienia służby, ale staje się to trudne, jeśli przepisy dotyczące ochrony socjalnej dla wolontariuszy w przypadku pracy poza granicami kraju różnią się w poszczególnych państwach. W związku z tym EKES zachęca Komisję do propagowania wspólnego podejścia do tych kwestii i wzywa państwa członkowskie i odpowiednie instytucje do rozwiązania tych ważnych zagadnień.

1.11 EKES zdaje sobie sprawę, że należy w dalszym ciągu zajmować się tą tematyką, na przykład podczas konferencji. Powinny w tym uczestniczyć wszystkie właściwe krajowe organy, Komisja Europejska i organizacje pozarządowe działające w sektorze młodzieży lub wolontariatu, tak aby wesprzeć opracowanie ram europejskiej inicjatywy na rzecz działalności obywatelskiej.

⁽¹⁾ Aby uniknąć ewentualnych nieporozumień wynikających z różnego rozumienia pojęcia „służba obywatelska” w różnych państwach członkowskich, EKES w niniejszej opinii stosuje pojęcie „inicjatywa na rzecz działalności obywatelskiej”.

2. Punkt wyjścia

2.1 EKES z zadowoleniem przyjmuje inicjatywę prezydencji francuskiej, by zwrócić się do EKES-u o sporządzenie opinii rozpoznawczej w sprawie europejskiej służby obywatelskiej.

2.2 Niemniej, biorąc pod uwagę dużą różnorodność form czynnego udziału ludzi młodych w życiu społecznym, czy to służbę obywatelską, wolontariat, czy też inne formy uczestnictwa, należy ustalić jasne ramy i definicję inicjatywy europejskiej. EKES uważa, że najlepszym sposobem rozstrzygnięcia tej kwestii na szczeblu europejskim jest wyjście poza ramy tradycyjnej służby obywatelskiej i oparcie inicjatywy europejskiej na następujących zasadach:

- jest to działalność wolontariacka dostępna dla wszystkich, nieodpłatna, podejmowana z własnej, nieprzymuszonej woli oraz posiadająca wartość edukacyjną (uczenie się pozaformalne) i społeczną;
- jej cechą charakterystyczną jest określony czas jej wykonywania, jasne cele, treść, zadania, struktura i ramy, odpowiednie wsparcie oraz ochrona prawna i socjalna;
- jest również podejmowana w kontekście europejskim i transnarodowym.

2.3 Służba ta mogłaby nosić nazwę europejskiej inicjatywy na rzecz działalności obywatelskiej i obejmować różne tradycje oraz przyjęte sposoby działania w zakresie działalności wolontariackiej, w tym na przykład służbę obywatelską w różnych państwach członkowskich.

2.4 Już w Traktacie ustanawiającym Europejską Wspólnotę Gospodarczą znalazły się postanowienia dotyczące wymiany młodych pracowników w celu wsparcia i pogłębienia solidarności między narodami Europy.

2.5 We wcześniejszej opinii poświęconej działalności wolontariackiej⁽²⁾ EKES poczynił szereg zaleceń. Oto niektóre z nich:

- ogłosić Rok Wolontariusza oraz opublikować białą księgę na temat działalności wolontariackiej i aktywności obywatelskiej w Europie;
- zachęcać rządy państw członkowskich do stworzenia krajowej polityki dotyczącej działalności wolontariackiej;
- państwa członkowskie powinny opracować takie ramy prawne, w których prawo do wykonywania działalności wolontariackiej byłoby niezależne od statusu prawnego lub społecznego danej osoby;
- uwzględnić potrzebę istnienia na szczeblu europejskim rzetelnych i porównywalnych danych statystycznych w tej dziedzinie;

⁽²⁾ Zob. opinię EKES-u sprawie: „Działalność wolontariacka: jej rola w społeczeństwie europejskim i jej oddziaływanie”, sprawozdawca: Erika KOLLER (Dz.U. C 325 z 30.12.2006).

— system finansowania, polityka i programy Unii Europejskiej powinny być bardziej przychylnie dla działalności wolontariackiej oraz należy stworzyć ogólnoeuropejską infrastrukturę krzewienia tej działalności;

— zapewnić dostęp do ogólnoeuropejskich programów działalności wolontariackiej całemu społeczeństwu.

2.6 EKES uważa, że choć poczynione zostały postępy, wiele z tych zaleceń i propozycji nie zostało jeszcze zrealizowanych. W tej opinii EKES ponownie podkreśla potrzebę wdrożenia zaleceń zawartych w poprzedniej opinii oraz podniesienia aspiracji w odniesieniu do szczególnego aspektu działalności wolontariackiej, jakim jest wolontariat.

2.7 EKES jest przekonany, że istnieje potrzeba większego zaangażowania społeczeństwa obywatelskiego w integrację europejską. Europejska inicjatywa na rzecz działalności obywatelskiej, stawiająca sobie ambitne cele i dostępna dla wszystkich grup wiekowych, może również pomóc przywrócić zaufanie przeciętnego obywatela do Unii Europejskiej. Propagowanie aktywności obywatelskiej przyczynia się do umocnienia zasad przyświecających Unii Europejskiej, tj. zasady wolności, demokracji, poszanowania praw człowieka i praw podstawowych, równości kobiet i mężczyzn oraz niedyskryminacji.

2.8 EKES podkreśla potrzebę zwiększonego i czynnego udziału wszystkich osób, a zwłaszcza młodzieży i osób znajdujących się w niekorzystnej sytuacji, w życiu społecznym w celu wzmocnienia ich obywatelskiej postawy i poczucia solidarności. Należy pogłębić współpracę między państwami członkowskimi, Komisją Europejską i EKES-em w dziedzinie służby obywatelskiej.

2.9 W obecnie obowiązującym Traktacie podstawę prawną dla polityki dotyczącej młodzieży i działań w zakresie obywatelstwa stanowią artykuły 149 i 151, które wykluczają jakkolwiek harmonizację przepisów, ale dają UE możliwość zachęcania do współpracy pomiędzy państwami członkowskimi i sprzyjania rozwojowi wymiany młodzieży. Traktat lizboński poszerza do pewnego stopnia zakres polityki dotyczącej młodzieży, dodając słowa dotyczące uczestnictwa młodzieży w demokratycznym życiu Europy.

2.10 Traktat lizboński ustanowi, po wejściu w życie, ramy wspólnego wkładu młodych Europejczyków do akcji humanitarnej Unii Europejskiej – Europejski Ochotniczy Korpus Pomocy Humanitarnej.

2.11 Obecnie działalność wolontariacka jest prowadzona głównie poprzez otwartą metodę koordynacji w ramach polityki UE dotyczącej młodzieży, na którą składają się trzy priorytetowe nurty:

— zachęcanie młodych ludzi do czynnej postawy obywatelskiej i do udziału w społeczeństwie obywatelskim;

— promowanie wolontariatu wśród młodych ludzi;

— udoskonalenie informacji przekazywanych młodym ludziom oraz obecnych usług informacyjnych dla młodych ludzi, promujących wśród nich wolontariat oraz zachęcających do lepszego zrozumienia młodzieży i zwiększenia wiedzy na jej temat.

2.12 Z wielu względów warto zastanowić się, jak zwiększyć czynny udział w życiu społecznym w Europie. Unia Europejska ma większą niż jakikolwiek inny kontynent odpowiedzialność za realizację celów milenijnych. Jest ona jednym z największych światowych darczyńców. Zaangażowanie europejskich obywateli w rozwiązywanie najważniejszych problemów światowych nie tylko przyczyniłoby się do ich rozwoju osobistego, lecz również do lepszego wzajemnego zrozumienia i stworzenia niezbędnych sieci kontaktów w zglobalizowanym świecie.

2.13 Krajowa służba zastępcza czasami stanowi alternatywę dla służby wojskowej. Wraz ze stopniowym znoszeniem obowiązkowej służby wojskowej i coraz większym korzystaniem z armii zawodowych w państwach członkowskich spada także liczba osób odbywających służbę zastępczą. Z drugiej strony rozwój wolontariatu młodzieży może być również atrakcyjną alternatywą służącą zaangażowaniu młodych ludzi w życie społeczne, nawet w przypadku zmniejszającej się liczby osób odbywających służbę wojskową bądź pełniących służbę publiczną.

2.14 Działalność wolontariacka i inne inicjatywy społeczeństwa obywatelskiego przyciągają coraz większą uwagę. Przedstawiciele państw członkowskich, państw przystępujących oraz Komisji Europejskiej spotkali się na zaproszenie prezydencji włoskiej w roku 2004 w Rzymie na pierwszej konferencji na temat służby obywatelskiej i młodzieży. Włoska prezydencja konferencji zalecała w swoich konkluzjach m.in.:

— systematyczną i regularną wymianę informacji i sprawdzonych rozwiązań oraz zwiększoną koordynację działań między służbą obywatelską a polityką w zakresie młodzieży,

— zwiększenie zaangażowania młodych ludzi w służbę obywatelską w celu wzmocnienia ich postawy obywatelskiej oraz poczucia solidarności,

— pogłębienie współpracy między państwami członkowskimi, państwami przystępującymi oraz Komisją Europejską w dziedzinie służby obywatelskiej młodzieży.

3. Istniejące obecnie programy wymiany

3.1 Europa

3.1.1 Częścią programu «Młodzież w działaniu» jest wolontariat europejski (EVS). Wolontariusze w wieku 18–30 lat spędzają od 2 do 12 miesięcy za granicą. Mogą skorzystać ze specjalnego szkolenia, zaś zdobyte przez nich doświadczenie jest oficjalnie uznawane w ramach Youthpass. W latach 1996–2006 30 tys. wolontariuszy uczestniczyło w europejskim wolontariacie.

3.1.2 Od 2009 r. do zinstytucjonalizowanych form wolontariatu europejskiego zostają włączeni seniorzy – w ramach programu Grundtvig. Pomimo że skala tych wymian będzie początkowo niewielka, wart odnotowania jest fakt, że Komisja Europejska poszukuje form wsparcia wolontariatu realizowanego przez różne grupy wiekowe. Także działania realizowane w ramach programu KE «Europa dla obywateli» stwarzają realne możliwości wymiany wolontariuszy z różnych krajów i z różnych grup wiekowych.

3.1.3 Od wielu lat tysiące organizacji działających w krajach UE realizuje bilateralną współpracę, której ważnym elementem są wymiany wolontariuszy. Odbyna się to w formie zdecentralizowanej, a w związku z tym dane dotyczące skali zjawiska nie są dostępne. Biorąc jednak pod uwagę tylko wymiany realizowane przez organizacje działające w ramach struktur światowych, należy stwierdzić, że z pewnością uczestniczy w nich znaczna liczba Europejczyków, szczególnie młodych.

3.1.4 Wolontariat europejski opiera się na pewnych podstawowych wartościach i standardach jakości określonych w karcie wolontariatu europejskiego. Aby je chronić i gwarantować ich przestrzeganie, organizacje zainteresowane wysyłaniem lub przyjmowaniem wolontariuszy bądź koordynujące projekt wolontariatu europejskiego muszą najpierw uzyskać akredytację.

3.1.5 Europejski program Erasmus odnosił dotąd duże sukcesy w zwiększaniu mobilności studentów, a także we wspieraniu współpracy między uczelniami wyższymi. Około 90 % europejskich uczelni uczestniczy w programie Erasmus i 1,9 mln studentów wzięło w nim udział od czasu jego wprowadzenia w 1987 r. W programie tym przewidziane jest dalsze rozszerzenie działań na rzecz mobilności w przyszłości – celem jest, by do roku 2012 w programie Erasmus uczestniczyło 3 mln studentów.

3.1.6 Program Leonardo da Vinci wspiera mobilność osób odbywających wstępne kształcenie lub szkolenie zawodowe, mobilność pracowników i osób samozatrudnionych oraz mobilność osób zatrudnionych w sektorze kształcenia i szkolenia zawodowego.

3.2 Państwa członkowskie

3.2.1 EKES dostrzega różne formy i tradycje służby obywatelskiej i inne formy działalności wolontariackiej w państwach członkowskich, których celem jest aktywność obywatelska, solidarność i rozwój społeczny. Podkreśla rolę i wkład organizacji pozarządowych zaangażowanych w dziedzinę pracy młodzieży lub wolontariatu. Jest także świadomy faktu, że nie ma wielu informacji pozwalających na opisanie programów służby obywatelskiej lub działalności wolontariackiej w państwach członkowskich.

3.2.2 W wielu państwach członkowskich, takich jak Niemcy, Włochy i Francja, wprowadzono już pewne formy służby

obywatelskiej dla młodych ludzi (obowiązkowej lub ochotniczej). Parę innych krajów jest w trakcie wprowadzania takiej służby lub rozważa jej wprowadzenie.

4. Europejska inicjatywa na rzecz działalności obywatelskiej

4.1 Aktualne inicjatywy polityczne

Komitet z zadowoleniem przyjmuje zalecenie Rady mające na celu propagowanie mobilności młodych wolontariuszy w Europie. Przychylnie odnosi się również do rezolucji Parlamentu Europejskiego z dnia 22 kwietnia 2008 r. w sprawie roli działalności wolontariackiej w kształtowaniu spójności gospodarczej i społecznej. Rezolucja ta ukazuje potrzebę zmobilizowania środków na rzecz działalności wolontariackiej i udostępnienia programów również dla grup innych niż ludzie młodzi.

EKES z zadowoleniem przyjmuje także fakt opublikowania przez Komisję zaproszenia do składania wniosków dotyczących działania przygotowanego Amicus, aby rozpropagować międzynarodowy charakter uczestnictwa młodzieży w służbie obywatelskiej i wolontariacie, stworzyć europejskie ramy oraz umożliwić przeprowadzenie prób i oceny.

4.1.1 Dlatego też EKES byłby rad, gdyby państwa członkowskie o silnych tradycjach i zainteresowaniach w tym obszarze zainicjowały współpracę, w której istniejące formy służby obywatelskiej i zastępczej mogłyby obejmować element transnarodowy.

4.1.2 EKES zgadza się, że brak skoordynowanych działań między różnymi systemami krajowymi oraz niedobór dostępnych informacji ograniczają możliwości wolontariatu europejskiego, co stanowi powód do zaniepokojenia. Komitet przyjmuje natomiast także z zadowoleniem wysiłki na rzecz osiągnięcia lepszej rozpoznawalności wolontariatu europejskiego, porównywalnej do programu ERASMUS.

4.2 Jakie cele należy wyznaczyć?

4.2.1 EKES jest zdania, że UE powinna wytyczyć ambitne cele szerszego udziału ogółu ludności w społeczeństwie obywatelskim. Pierwszym krokiem powinna być realizacja zaleceń przedstawionych przez EKES w jego wcześniejszej opinii (zob. punkt 2.5).

4.2.2 UE powinna promować europejską inicjatywę na rzecz działalności obywatelskiej, łącząc strategie i działania na rzecz programów wymiany, które nie tylko kładłyby nacisk na ludzi młodych, ale również wzmacniałyby wymiar europejski. Idealnie rzecz biorąc, służbę należy odbywać w kraju innym niż ojczysty. Komitet jest zdania, że Unia Europejska powinna przeznaczać więcej środków finansowych na takie programy.

4.2.3 Na początkowym etapie celem powinno być podwojenie liczby osób uczestniczących w młodzieżowej wymianie wolontariuszy. Powinno to być możliwe, biorąc pod uwagę fakt, że obecnie ponad 100 tys. studentów uczestniczy w programie Erasmus, podczas gdy jedynie bardzo mały odsetek europejskiej młodzieży bierze udział w innych programach wymiany w Europie. W dalszej perspektywie można by było dążyć do osiągnięcia takiej samej liczby uczestników jak w wypadku programu Erasmus.

4.2.4 Zdaniem EKES-u konieczne jest skierowanie tej służby w większym stopniu do młodych osób znajdujących się w trudnym położeniu. Tego rodzaju grupa odniosłaby największe korzyści z udziału w społeczeństwie obywatelskim, lecz często nie ma ku temu odpowiednich środków finansowych ani wykształcenia.

4.2.5 Tego rodzaju inicjatywa powinna obejmować nie tylko młodzież, lecz również inne grupy społeczne. Wprawdzie społeczeństwo europejskie starzeje się, lecz obecnie ludzie starsi są bardziej aktywni niż wcześniej i chcą odgrywać bardziej zauważalną rolę w społeczeństwie. Włączenie do programu innych grup, takich jak emeryci, sprzyałoby aktywności osób starszych, a także zbliżyłoby do siebie nowe grupy ludności z różnych krajów. Umożliwiłoby to osobom starszym udział w życiu społecznym, a także pozwoliłoby im wykorzystać swoje doświadczenie życiowe i czuć się potrzebnymi. Miałyby to pozytywny wpływ na ich stan zdrowia i jakość życia. Wspólne działanie ludzi młodych i osób starszych w ramach działalności wolontariackiej może także zwiększyć porozumienie pomiędzy pokoleniami, wymianę doświadczeń i zapewnić wzajemne wsparcie.

4.2.6 Ważne jest zapewnienie lepszej koordynacji między istniejącymi programami krajowymi i europejskimi. Ograniczyłyby to bariery techniczne, takie jak brak wzajemnej uznawalności doświadczeń i kwalifikacji zdobytych przez młodych ludzi w ramach służby obywatelskiej oraz problemy dotyczące ubezpieczenia zdrowotnego i wypadkowego. Z tego względu Unia Europejska powinna zdecydować się na swoiste oznakowanie programów wymiany spełniających unijne normy jakości.

4.2.7 Obecnie wsparcie ze strony państwa jest ważne dla stymulowania rozwoju programu i gwarantowania jakości. Jednak żadne państwo nie pokrywa wszystkich kosztów projektów wolontariatu. Zwłaszcza w przypadku działań transnarodowych często poszukuje się dodatkowych, prywatnych źródeł finansowania. Dlatego też, aby zachęcić do wymiany i wzmocnić europejską inicjatywę na rzecz działalności obywatelskiej, UE musi znacznie zwiększyć swój budżet na działalność wolontariacką (w tym wymiany), tak by pokryć na przykład wydatki związane z koordynacją, tworzeniem zachęt i subsydiów krzyżowych pomiędzy poszczególnymi krajami. EKES zachęca także państwa członkowskie do większego finansowania tych działań.

4.2.8 EKES uważa, że ważne jest propagowanie objęcia zakresem służby krajów trzecich, tzn. wolontariusze mogliby

odbywać służbę za granicą. To przyczynia się do postępów prac UE na rzecz celów milenijnych oraz wdrażania europejskiej polityki rozwoju i pomocy humanitarnej. Inicjatywa promująca szersze ramy i większą liczbę wymian powinna być również skoordynowana z europejskim ochotniczym korpusem pomocy humanitarnej przewidzianym w traktacie lizbońskim. Korpus ten powinien także w perspektywie długofalowej obejmować nie tylko grupy młodych ludzi. W tym kontekście ważne jest zapewnienie, by polityka wizowa UE nie stwarzała niepotrzebnych przeszkód do tego rodzaju wymiany.

4.2.9 Wreszcie UE powinna także podkreślić i ocenić znaczenie tego sektora poprzez inicjowanie i wspieranie badań, a także opracowywanie statystyk. Współpraca pomiędzy istniejącymi służbami obywatelskimi musi być szerzej omawiana, kontynuowana i monitorowana w odpowiednich ramach instytucjonalnych.

4.3 Korzyści i wyzwania

4.3.1 Europejska inicjatywa na rzecz działalności obywatelskiej przyczyni się do wzmocnienia uniwersalnych i europejskich wartości, takich jak wolność, demokracja i poszanowanie praw człowieka, a także podstawowych wolności i rządów prawa. Ponadto jej celem powinno być także rozwijanie umiejętności społecznych, językowych i w zakresie nawiązywania kontaktów, dalsze budowanie Unii Europejskiej i poprawa jej funkcjonowania, a także nabywanie i wymiana doświadczeń. Często motywacją młodych ludzi do bycia wolontariuszem jest chęć zdobycia wiedzy lub lepsze poznanie siebie i własnych możliwości, co sprzyja sprostaniu wymaganiom społeczeństwa opartego na wiedzy.

4.3.2 EKES uważa, że istnieją znaczne możliwości współpracy transnarodowej i wymiany wolontariuszy w wielu dziedzinach (np. włączenie społeczne, potrzeby ludzkie, dzieci i młodzież, sport, informacja, ochrona dziedzictwa, kultura i sztuka, środowisko, ochrona ludności itp.), co może wzmocnić europejski wymiar obywatelstwa.

4.3.3 EKES sądzi, że europejska inicjatywa na rzecz działalności obywatelskiej może także wzmocnić współpracę pomiędzy państwami członkowskimi, państwami przystępującymi i państwami objętymi europejskim instrumentem sąsiedztwa i partnerstwa (ENPI) pod względem aktywności obywatelskiej i solidarności.

4.3.4 Wolontariusze mogą gromadzić ważne doświadczenia pozaformalne i umiejętności poszukiwane na rynku pracy, a także tworzyć sieć kontaktów. Mogą także zdobywać kluczowe kompetencje i wiedzę w dziedzinach takich jak reklama, komunikacja, wyrażanie siebie, umiejętności społeczne, zarządzanie i szkolenia zawodowe. Działalność wolontariacka może więc stanowić ważny element w życiorysie danej osoby i jej karierze. Należy jednak zapewnić uznawalność działalności wolontariackiej młodych ludzi oraz ich uczenia się w kontekście pozaformalnym.

4.3.5 Istnieją także wyzwania. Jednym z nich jest brak statusu prawnego dla wolontariuszy. Ramy krajowe określają status wolontariusza i organizacji wolontariackich w danym kraju oraz w mniejszym stopniu poza jego granicami. Brak jest krajowych ram legislacyjnych, które podobny status prawny nadawałyby na przykład wolontariuszom w ramach wolontariatu europejskiego.

4.3.6 Trzeba też rozstrzygnąć kwestie ubezpieczenia oraz bezpieczeństwa i ochrony zdrowia. Należy zapewnić odpowiednią ochronę socjalną wolontariuszy w czasie ich pracy, ale staje się to trudne, jeśli przepisy dotyczące ochrony socjalnej dla wolontariuszy w przypadku pracy poza granicami kraju różnią się w poszczególnych państwach. EKES zachęca zatem Komisję do propagowania wspólnego podejścia do tych kwestii i wzywa państwa członkowskie oraz odpowiednie instytucje do rozwiązania tych ważnych zagadnień.

4.3.7 Należy podjąć wszelkie starania, by uniknąć jakiegokolwiek potencjalnego konfliktu w kwestii tego, co uznaje się za pracę za wynagrodzeniem, a co za wolontariat. Z tego względu należy jasno określić różnice między pracownikami a wolontariuszami oraz – tam, gdzie ma to zastosowanie – obowiązki tych ostatnich. Działalność wolontariacka nie ma na celu zastąpienia zatrudnienia. Dlatego też duże znaczenie ma współpraca z partnerami społecznymi.

5. Rola EKES-u i zorganizowanego społeczeństwa obywatelskiego

5.1 Zorganizowane społeczeństwo obywatelskie jest głównym sektorem działalności wolontariackiej. Już teraz wiele organizacji społeczeństwa obywatelskiego jest zaangażowanych w wolontariat europejski i inne europejskie programy. Organizacje wolontariackie powinny także nadal odgrywać istotną rolę w szerszym programie wymiany.

5.2 Jest faktem, że organizacje non profit i organizacje wolontariackie są często dostawcami różnego rodzaju usług opieki społecznej w Europie. Jednocześnie w wielu przypadkach maleje uczestnictwo w inicjatywach społecznych. W tym kontekście europejska inicjatywa na rzecz działalności obywatelskiej mogłaby zarówno przyczynić się do zwiększenia udziału ludności w organizacjach społeczeństwa obywatelskiego, jak i poprawić możliwości rozwoju tych organizacji. Ocena roli i pozycji organizacji non profit w społeczeństwie oraz dyskusja na tym zagadnieniu może przynieść zmianę w konkretnych działaniach tych organizacji oraz zwiększyć świadomość ich wkładu na rzecz społeczeństwa.

5.3 Europejska inicjatywa na rzecz działalności obywatelskiej może także wzmocnić społeczeństwo obywatelskie i wnieść w nie więcej życia. Będzie to miało pozytywny wpływ na kapitał społeczny, przyczyniając się do wzrostu zaufania, zmniejszenia korupcji oraz większego udziału w stowarzyszeniach społecznych.

5.4 Kwestia akredytacji organizacji i jakości wymiany często wpływa na organizacje społeczeństwa obywatelskiego. EKES zachęca organizacje społeczeństwa obywatelskiego w państwach członkowskich i na szczeblu europejskim do współpracy w celu określenia wspólnych zasad dotyczących akredytacji i w celu opracowania dalszych wspólnych kryteriów jakości. Odpowiednio do okoliczności mogłoby się to odbywać we współpracy z właściwymi organami administracji publicznej.

5.5 EKES zdaje sobie sprawę, że należy w dalszym ciągu zajmować się tą tematyką, np. podczas konferencji. Powinny w tym uczestniczyć wszystkie właściwe krajowe organy, Komisja Europejska i organizacje pozarządowe działające w sektorze młodzieży lub wolontariatu, tak aby wesprzeć opracowanie ram europejskiej inicjatywy na rzecz działalności obywatelskiej.

Brukseli, 25 lutego 2009 r.

Mario SEPI
Przewodniczący
Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego

ZAŁĄCZNIK

do opinii Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego

Następujące poprawki, które uzyskały poparcie co najmniej jednej czwartej oddanych głosów, zostały odrzucone w trakcie debaty:

Punkt 2.11

„Obecnie działalność wolontariacka młodych ludzi jest ~~prowadzona głównie poprzez otwartą metodę koordynacji~~ priorytetem otwartej metody koordynacji w ramach polityki UE dotyczącej młodzieży, na którą składają się trzy priorytetowe nurty:

- zachęcanie młodych ludzi do czynnej postawy obywatelskiej i do udziału w społeczeństwie obywatelskim;
- promowanie wolontariatu wśród młodych ludzi;
- udoskonalenie informacji przekazywanych młodym ludziom oraz obecnych usług informacyjnych dla młodych ludzi, promujących wśród nich wolontariat oraz zachęcających do lepszego zrozumienia młodzieży i zwiększenia wiedzy na jej temat.”

Wynik głosowania

Za: 49 Przeciw: 69 Wstrzymało się: 19

Punkt 4.3.7

„Należy podjąć wszelkie starania, by uniknąć jakiegokolwiek potencjalnego konfliktu w kwestii tego, co uznaje się za pracę za wynagrodzeniem, a co za wolontariat. Z tego względu należy jasno określić różnice między pracownikami a wolontariuszami oraz – tam, gdzie ma to zastosowanie – obowiązki tych ostatnich. Działalność wolontariacka nie ma na celu zastąpienia zatrudnienia. Dlatego też duże znaczenie ma współpraca organizacji reprezentujących wolontariuszy z partnerami społecznymi.”

Za: 48 Przeciw: 77 Wstrzymało się: 23
